

RİSALE OKUMALARI - I

Keşif Yolculukları

METİN KARABAŞOĞLU

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2017
Sertifika no: 17313

İZ YAYINCILIK: 1002
(*karakalem kitaplığı*)
düşünce dizisi: 128
ISBN: 978-605-326-218-3
15. baskı; İstanbul, 2017

Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi 12/266, Topkapı-İstanbul
telefon: (212) 5207210 • faks: (212) 5115791
www.iz.com.tr • bilgi@iz.com.tr

kapak: Hamdi Akyol

Basıldığı yer: Alemdar Ofset Matbaacılık Davutpaşa Caddesi
Besler İş Merkezi No: 20/29 Topkapı/İstanbul (Sertifika no: 22953)

METİN KARABAŞOĞLU

Keşif Yolculukları

RİSALE OKUMALARI - I

METİN KARABAŞOĞLU, 1964 yılında İzmir'in Tire ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada gördükten sonra İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Okul yıllarında yazmaya başladığı *Köprü* dergisinin bir süre yayın yönetmenliğini de yaptı. İz Yayıncılık'ın kuruluşunda yaklaşık 5 yıl editörlüğünü üstlendi. Muhtelif yayınevlerinde yayın yönetiminde bulundu. Muhtelif radyo ve TV'lerde programlar yaptı. Karakalem Yayınlarını kurdu, *Karakalem* dergisinin yayın yönetmenliğini yürüttü, Karakalem Seminerlerini başlattı. Çok sayıda kitabın tercüme, edisyon ve redaksiyonunda imzası olduğu gibi, bir dizi ismin yayın dünyasına kazandırılmasına da katkıda bulundu. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

bilgi ve iletişim için:

website: www.karakalem.net

e-mail: metinkarabasoglu@yahoo.com

twitter: <https://twitter.com/mkarabasoglu>

facebook: <https://www.facebook.com/MetinKarabasoglu1>

Yayınlanmış Eserleri:

- *Kur'an Okumaları* (5 kitap) • *Hadis Okumaları* (2 kitap) • *Risale Okumaları* (5 kitap) • *Peygamberin Bir Günü* • *Sizin Yıldızımız Kim?* • *Peygamberin Kardeşleri* • *Küçük Şeyler* • *Oyuncak Tamirhanesi* • *Said'leri Ararken* • *Tehlikeli Denemeler* • *Gece Yürüyüşü* • *Düşünceler* • *Gölgeler ve Işıklar* • *Bilimin Öteki Yüzü* (S. Demirci ve Y. Mermer ile birlikte) • *Melekleri Ürkütmeden* • *Medeniyetin Arka Sokakları* (ilk baskılar: *Camide Dans Var* başlığıyla) • *Ruh Bakımı* • *Kertenkele Çukuru* • *Mucize Avcısı* • *Geldim, Gördüm, Sordum* (ilk baskılar: *O'na Doğru* başlığıyla)

İçindekiler

Sunuş9

Birinci Bölüm

Keşif yolculukları

Keşfedilmeyen bir hazine	15
Kim bu Said Nursî?	21
Yeni Said'e doğru	27
Yeni Said ve Risale-i Nur	33
"Yirmidördüncü Söz" örneği	37

İkinci Bölüm

Yansımalar

Tevhid-şirk ikilemi -I-	51
Tevhid-şirk ikilemi -II-.	55
Kur'an karşısında unutilan	58

Cevşen'e nasıl muhatap olmalı?	62
Vehbîlik	66
Tefekkür yüklü bir şefkat külliyyatı	70
Hikmet-rahmet dengesi	73
Bir yaraya merhem vurmak	77
Parça ve bütün	81
Risale-i Nur'u anlamak	84
Hedefi şaşırmmamak	87
Hak etmediğimiz bir bedel	90
'Topuz'cular, 'nur'cular	93

Üçüncü Bölüm

Serzenişler, sorular, sorgulamalar

Paradigmaların gölgesinde	99
'İman hizmeti' devri acaba kapanıyor mu?	102
Düşünce tembelliği	107
Bir başka açıdan	110
düşünce tembelliğimiz	110
Bir durum tesbiti	113
Kur'ân ve Risale-i Nur	117
Sorular	121
Ezbere konuşmamak	124
Tesbihat	127
İlk gündem: gençlik	130
Otuzbeş Yaş Sendromu	134

Dördüncü Bölüm

İhlas Risalesi'ne kısa yolculuklar

Atkı ipi: ihlas	139
İstemeyen bir arkadaş	142

içindekiler

Fena fi'l-ihvan.	139
Farklılığı hazmetmek.	142
Varı yok etmemek	145
Suizan değil, hüsnuzan	148
Kıyas-ı binnefs	151
“En güzel takdir edici yoldaş”	157
Cevap gerektiren bir soru	160
Hâtem-i Tâi ve adsız ihtiyar	163
Unutulan bir vasiyet.	169
Buzlanma	172

Sunuş

TELİF EDİLDİĞİ GÜNDEN BUGÜNE milyonlarca insanın imanının kurtulmasına vesile olan Risale-i Nur'dan, yine de, henüz hakkıyla istifade edilemediğini düşünüyorum. İnsanın temel soruları, insanlığın tarihi, hususan İslâm tarihinin ana seyri dikkate alınarak okunduğunda, onun belli bir coğrafyaya ve dar bir zamana sığmayan bir Kur'ânî tefekkür manzumesi ve sünnet-i seniyye üzerinde temellenmiş bir hayat modeli sunduğu görülür. Risale-i Nur'un Kur'an'ın rehberliği ve Resul-i Ekrem aleyhissalâtu vesselamın yol göstericiliği ekseninde sunduğu tefekkür, insanın ve insanlığın, hususan ehl-i imanın temel problemlerine karşı anlamlı çıkış yolları önermektedir. Ne var ki, Risale ummanındaki incilerin çıkarılıp gözler önüne serilmesi ciddi muhataplar ve derinlikli bir muhatabiyet gerektirmektedir.

Kendimi onlardan biri olarak görmediğim gibi, bu kitabın da bu seviyede bir kitap olduğunu sanmıyorum. Benim misalim, olsa olsa, incileri gören, ama çıkarmaya ne kabiliyeti,

ne de gücü olan bir insanın misalidir. Ve bu kitap, olsa olsa, hakikat incisi arayıcılarına, aradıklarının adresini haber vermektedir.

Risale Okumaları dizisinin birinci kitabı olan *Keşif Yolculukları*, ciddi nazarların ciddiyetle Risale'ye yönelmelerine; keza, onu zaten okuyor olanların daha bir dikkatle Risale-i Nur'a bakmalarına vesile olabilirse, maksadına ulaşmış olacaktır.

Yoksa bu kitap Risale'ye hakkını veren bir çalışma değildir. Dahası, Risale-i Nur'la şu veya bu derece ilgili sair çalışmaların dahi Risale-i Nur'a hakkını lâıyıkınca verdiğini söylemek de mümkün değildir. Bu yolun sonuna ulaşılmış değil; daha henüz başına gelinmiştir. Risale-i Nur, birilerinin zannettiği gibi 'aşılma'yı değil, 'açılma'yı beklemektedir.

Risale-i Nur'a kendi kabiliyeti nisbetinde muhatap olma çabası taşıyan bir insanın 'keşif notları'nı içeren bu yazıların bir kısmı *Yeni Asya* gazetesinde, diğerleri bazı dergilerde yayınlandı ve kitaplaşma aşamasında yeniden gözden geçirildi. Bu noktada, sözkonusu yazıların gün yüzüne çıkmasında 'vesilelik' konumunda bulunan herkese teşekkür ediyorum. Ayrıca, on yılı aşkın bir süredir kafa ve gönül mesailerini ders müzakerelerinde benimle paylaşan sevgili ders arkadaşlarıma da teşekkürler ediyorum.

Teşekkür etmem gereken daha pek çok insan olduğunu biliyor; bilvesile, bir ismi özellikle zikretmek istiyorum. Sevgili eniştem Ahmet Kalem, çocukluk cennetinden kovulup gençlik âlemine adım attığım 15. ömür yaprağında biriken sorulara bir cevap anahtarı olarak beni Risale-i Nur'la tanıştırdı. Kendisine teşekkürü bir gönül borcu biliyorum. Keza, Risale-i Nur mesleğinin ve bir bütün olarak iman dairesinin yolcularına, bilhassa 'önden giden athılar'a, özellikle de Risale-i Nur'un şefkat ve hikmet kahramanı müellifine teşekkür borcumu ifade etmek istiyorum.

Son olarak, beni çok sayıda arayan aklın ve samimi kalbin ortasında yaratan ve yaşatan Rabbimize karşı hadsiz hamd ve şükür borcumu itiraf; O'nun rızasına uygun bir hayatın nasıl yaşanacağını bize gösteren Resûl-i Ekrem aleyhissalâtu vesse-lama binler, yüzbinler salât ve selâm ile...

METİN KARABAŞOĞLU

İstanbul, Şubat 1998

Birinci Bölüm

Keşif yolculukları

*“Arkadaş! Şu müşevveş eserlerim ile büyük
bir şeyin etrafını kazıyorum. Amma bilmiyorum
keşfedebildim mi? Veyahut sonra inkişaf edecektir.*

Keşfine yol açıp gösteriyorum.”

—BEDİÜZZAMAN SAİD NURSÎ

Keşfedilmeyen bir hazine

ÇAĞDAŞLARI KENDİSİNE ‘zamanın eşsizi’ anlamına gelen ‘Bediüzzaman’ lâkabını takmışlardı. Yine de, onu lââyıkınca anladıklarını sanmıyorum.

Onu memleketinde pek anlamadılar. Kabına sığmayan bu büyük dimağ, uzunca bir süre, ‘çocuk yaşta’ icazet düzeyine ulaşmanın dayanılmaz yalnızlığını çekti; ardından kıskançlık oklarının hücumuna uğradı; en sonunda, yerini yurdunu bırakıp Van’a gitti ve orada Vali Tahir Paşa gibi ciddi bir muhatap bularak teskin oldu.

Tahir Paşa, bu genci gereğince anlayan birkaç kişiden biriydi. Van’ı, onun gibi biri için dar bulacak; eline resmî makamlara hitaben yazılmış bir mektup da tutuşturup İstanbul’a yollayacaktı. O günün İstanbul’u, hilâfet merkezi olarak, İslâm dünyasının en iyi dimağlarını barındırmaktaydı.

İstanbul’a geldiğinde, yaşı otuz civarındaydı, ve II. Meşrutiyet’in hemen öncesiydi. Az zaman sonra, ‘Şarkın yalçın kayalıklarından kopup gelen âteşin bir zekâ’ olarak tanın-

dı, ama yine de pek anlaşılamadı. Herkes, “Çöküşe doğru yol alan Osmanlı’yı bu durumdan nasıl kurtarırız?” sorusuna cevap arıyordu. Onun yaklaşımı da hep bu çerçeve dahilinde anlaşıldı. Bu çerçeveyi aşan, çok daha geniş ufuklara yönelen bir insan olduğunu anlayanlar çıkmadı.

Sultan Abdülhamid de onu anlayamadı. Yazdığı bir dizi yazıda ‘hürriyet’ isteyen; imanın hürriyeti gerektirdiğini söyleyen; istibdadın ise insaniyete ve İslâmiyete zıt bir durum olduğunu vurgulayan bu açıkyürekli insanın ne demek istediğini, o dâhi Sultan dahi kestiremedi. O, padişaha hitaben yazdığı bir yazıda, açıkyüreklilikle “Etrafını hafiyelerin ve dal-kavukların sardığı münhasif Yıldız’ı tut, dârülfünun yap” çağrısında bulundu, ama Abdülhamid bu sözdeki samimi çağrışı kavrayacak durumda değildi. O yüzden, bu daveti genç Şarklı âlimin içtenliğine, geniş vizyonuna ve medenî cesaretine değil, aklından zoru oluşuna yordu. Böylece, ‘Bedüzzaman,’ ‘Garibüzzaman’ oluverdi; Sarayın marifetiyle, kendisine tımarhane davetiyesi gönderildi. Tımarhanedeki doktor sultanı dinlemiş olsa, daha o yaşta çürüyüp gidecekti. Allah’tan, “Bu adam deliyse, dünyada akıllı adam yoktur” dedi doktor. Bu diri aklı, bu samimi yüreği Abdülhamid ne yazık ki anlayamadı. Anlasa ve dinlese, belki kendisinin ve Osmanlı’nın sonu farklı olacaktı.

Onu Cumhuriyeti kuran kadro da anlayamadı. Israrlı davetler sonucu 1922 Kasım’ında geldiği Ankarâda herkes Yunan ordusuna karşı kazanılan zaferin sarhoşluğu içindeydi. Ama o, Yunan ordusu yenildiği halde eski Yunan’ın fikriyatının o zaferin sarhoşluğu içindeki Ankarâda kol geziyor olduğunu hissetti. *Zeylü’z-Zeyl* adlı, tabiatçılığı ve determinizmi hedef alan küçük eserini bu yüzden yayınladı. Kendisinden yeni bir siyâsî düzen, sosyal yapılanma ve iktisadî hayat modeli sunmasını bekleyenler, bu eseri yazmasındaki amacı anlayamadılar. Sonuçta kendilerine de, başkalarına da yazık oldu.

Onu Mustafa Kemal'in anladığı da söylenemez. Israrlar sonucu geldiği Ankara'da, İslâm adına yürütülen bir savaşı yöneten Meclisin çoğu üyesinin namaza karşı lâkayt davrandığını görmüş; Mecliste ilk iş olarak, buna dair bir beyanname okutmuştu. Mustafa Kemal'e göre, bunca mühim iş arasında bu yaptığına abesle iştigal denilirdi. Bu kanaatini hissettirmekten de çekinmedi. Karşılığında, "İmandan sonra en yüksek hakikat namazdır. Namaz kılmayan haindir, hainin hükmü merduddur" gibi beklemediği sert bir cevapla karşılaştı. Yine de, bu gözünü budaktan sakınmayan insana karşılığında bir servete kavuşacağı resmî bir görev teklif etmekten geri durmadı. Aldığı cevap, mânidardı. Bu mert insan birkaç ay sonra "Eski Said'i Yeni Said'e götürüyor" dediği bir trenin bilmem kaçınıcı mevkiinde Ankara'yı terkederek Gebze-Trabzon tarihiyle Van'a gidip Erek dağında birkaç talebesiyle Kur'ân derslerine başlayacak, Mustafa Kemal ise bu tavra galiba hiçbir anlam veremeyecekti.

Onu diğer Cumhuriyet idarecileri de anlayamadılar. İsim karışıklığından özellikle memnuniyet duyarak, kendisini Erek dağından alıp keyiflerince sürgün etmek için, Şeyh Said İsyanını bahane edindiler. Takrir-i Sükun adına devlet terörü estirilirken, onu da sürgüne gönderdiler.

Zâhirde Trabzon'a, gerçekte bir bilinmeze doğru yol alırken, o kendini değil, başkalarını düşünüyordu. Kendilerini taşıyan öküzü bile düşünüyordu. Başına ne geleceği endişesini taşıyan diğer sürgünlerin hayretli bakışları arasında, onlara nezaret eden görevlileri şöyle uyardı: "Biraz durun. Öküz efendinin ayağı kanıyor." Öyle bir ortamda böylesi bir davranış! Anlaşılr gibi değildi.

Onu Burdur'un en ücra ve en fakir mahallesine sürüp defterini dürdüklerini zannedenler, tek odalı bir hanede *Nur'un İlk Kapısı'nı* yazacağını nereden bilsinlerdi? Bu kez, hesabını kesin kesince görececeklerini umdukları bir yere, kısa süreli bir Is-

parta ikametinden sonra, o günlerin kuş uçmaz kervan geçmez dağ köyü Barla'ya sürdüler.

O ise, fırtınalı bir kış gününde Eğirdir gölü üzerinden jandarma eşliğinde yeni bir bilinmeze doğru yol alırken; keyif için keklük avlayan onbaşıyı uyarmakla meşguldü: “Oğlum! Yuvasında onu bekleyenler var!”

Birileri, onu yaşarken gömmüş olmayı umdukları Barla'da, ummadıkları bir diriliş görmüş oldular. Eğirdir gölü kenarında, dağlarda, tepelerde bir bahar mevsiminde günler boyu Rûm sûresinin 50. âyetinin tefekkürüyle meşgul olan ihtiyar âlim, çok geçmeden, Haşir Risalesi'ni yazdı. Öldükten sonra dirilişi “Madem dünya var, elbette âhiret var” diye özetlediği güçlü bir mantık kurgusu içinde ispat eden bu eser, asırlardır yerinde sayan ve özellikle son iki asırda Batı karşısında özür dileyici, ürkek bir atmosferi soluyan İslâmî tefekkür açısından da bir diriliş müjdesiydi. Bu eseri aynı çizgide yürüyen; referans noktası olarak Kur'an'ı alan, Kur'an'ın iman esaslarına delil ve şahit gösterdiği âfâk ve enfüsü; yani kâinatı ve fitratı konuşturan başka risaleler takip etti.

Bu esnada Harf devrimini yapanlar, onu yeniden köşeye sığdırdıklarını düşünüyor olmalıydılar: Artık İslâm harfleriyle kitap yayınlamak yasaktı. Buna karşılık, yazılan risaleler elle çoğaltıldı. Müthiş bir sabır ve azimle teker teker yaza yaza çoğaltılan risale sayısı, bir tesbite göre, altıyüz bini buldu.

Bu kez şahsını karalama yolunu denediler. Bu da anlaşılmadığını gösteriyordu. Zaten, “Beni beğenmiyorum, beni beğenenleri de beğenmiyorum” diyen biriydi o. “Mehasinin mevhubedir; seyyiatın meksubedir” diyerek, insanın üzerinde görünen güzelliği Allah'tan bilip yalnız kusurları kendine mal etmesi gerektiğini, bu düşüncenin dayandığı temelleri ortaya koyarak tekrar tekrar ders veren bir insandı. Böyle birine, böylesi bir kampanya ne gam verirdi? O, son derece sükûn içinde, “Eğer ehl-i dünya tarafından başıma gelen şu eziyet, şu sıkıntı,

şu tazyik, ayıplı ve kusurlu nefsim için ise, helâl ediyorum. Benim nefsim belki bununla ıslah-ı hal eder” diye yazıyordu. Yok eğer bu karalama, tercümanı olduğu imanî ve Kur’ânî hakikatlardan dolayı ise, çabaları boşunaydı: “Zira, Kur’ân yıldızlarına perde çekilmez. Gözünü kapayan, yalnız kendi görmez; başkasına gece yapamaz.”

Sözün kısası, bu çirkin kampanya, onu anlamayanların işiydi. Hele hele, onun dikkati *kişiye* değil *esere* yöneltti; muhataplarının kendi fâni ve kusurlu şahsını bırakıp, yazdığı risalelere yönelmelerini isteyen; şahsını ziyarete gelenleri zaten geri çeviren; onlara “Yazdığım risaleleri okumakla benimle on kere görüşmüş olmaktan daha fazla istifade edersiniz” mesajını gönderen biri olduğu düşünülürse... Onun bu tavrındaki inceliği birileri onca yıl sonra anlayacak; Prof. Şerif Mardin, Said Nursî’yi eksen alan araştırmasında geleneksel tebliğ çizgisine göre ciddi bir değişimi ifade eden ve Cumhuriyet idarecilerini âciz bırakan bu tavra ısrarla dikkat çekerken, bir başka araştırmacı onun ‘sözlü kültür’ün yerine ‘yazılı kültür’ü ikame eden Cumhuriyet kadrolarının hesaplarını böylece boşa çıkardığını yazacaktı...

Ne yazık ki, hakkında bu kadar derin araştırmaya girişenlerin çoğu da onu anlayamadı. Onun tavrını ve tarzını satranç oyununu andırır bir hamleler ve karşı-hamleler süreci içerisinde sunuyorlardı. Oysa onun yaklaşımını belirleyen ubudiyetti, hikmetti, ihlastı, rıza-yı ilâhî idi ve samimiyetti.

Bugün, Risale-i Nur, ondan fazla yakın yayınevi tarafından yayınlanıyor ve her yıl baskı üstüne baskı yapıyor. Hemen hemen tamamı Arapça ve İngilizce’ye çevrildiği gibi, belli bazı risaleler Almanca, Fransızca, Rusça, Japonca, İspanyolca, Malay dili gibi başkaca dünya dillerine de çevrilmiş bulunuyor. Yazdıkları, Türkiye’de, Avrupa ülkelerinde, Orta Doğu’da, Magrib’de ve dünyanın diğer yerlerinde milyonlarca insan tarafından okunuyor. Türkiye Cumhuriyeti içinde ve dışında

akademik araştırmaların konusu oluyor. Hakkında uluslararası sempozyumlar düzenleniyor, kitaplar yayınlanıyor. Gazete ve dergi sayfalarında, umulmadık isimlerin dahi onu sözkonusu ettiği yazılar boy gösteriyor. Ama, lâıykınca anlaşıldığını söylemek, tüm bunlara rağmen, pek mümkün gözüküyor.

O çağına teslim olan değil, çağıyla hesaplaşan bir insandı. Oysa 'çağımızın yetiştirdiği büyük isimler' arasında anılıyor.

O yazdığı Risale-i Nur'un 'Ne şarkın ulûmundan, ne Garbın fûnunundan' değil; Kur'an'ın sunduğu imanî derslerden doğduğunu söylemişti. Oysa 'şarkın yetiştirdiği büyük bir sîma' olarak sunuluyor.

Ve onu anlamaya dönük çabalar, kendi anlayışını ona giydirmeye yönelik başka kimi çabalarla gölgeleniyor. Çoğu insan, ona kendi paradigmasını yamamaya çalışıyor. Kimi Türkçü ya da Kürtçü milliyetçiliklerin izinde onu yorumluyor; kimi 'ilerleme' ve 'kalkınma' uğrunda; kimi 'milli birlik ve beraberlik' peşinde; kimi 'modernleşme,' kimi 'Osmanlıcılık' çizgisinde... Tüm bu eğilimler içinde yorumlandığında ise, o anlaşılmış olmuyor; olsa olsa, yanlış anlaşılıyor! Paha biçilmez bir mücevher, demirciler çarşısına düşürölmüş oluyor.

Hele bir de, dikkatlerin kendisine değil Risale-i Nur'a yönelmesini ısrarla istediği halde tam tersinin tercih edildiği hesaba katılırsa...